

PEDAGOGIKA

ILMIY-NAZARIY VA METODIK
JURNAL

1/2026

Bosh muharrir:

Raxmonov Zafarjon Yashinovich

Maxmudov Abduxalim Xamidovich
(bosh muharrir o'rinbosari)

Tahrir hay'ati:

Djurayev Risbay
Ibraimov Xolboy
Abdullayeva Barno
Abdullayeva Shaxzoda
Abdug'aniyev Ozod
Aliyev Ceyxun
Djurayev Dushman
Ibragimova Gulnora
Kamilova Nodira
Kadirova Fotima
Karimova Nozima
Madjidova Dildora
Medetova Raushan
Muslimov Narzulla
Musurmanova Aynisa
Safarova Roxat
Tojiboyeva Xilolaxon
Xakimova Muxabbat
Xodjayev Begzod

Muassis – Nizomiy nomidagi O'zbekiston

Milliy pedagogika universiteti. Jurnalda pedagogika, psixologiya, o'qitishning metod va texnologiyalariga oid ilmiy-nazariy, ilmiy-metodik maqolalar o'zbek va rus tillarida chop etiladi.

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasining 2014-yil 26-maydagi 02-004-sonli "Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida guvohnoma"si olingan va unga O'zbekiston Respublikasi Milliy kitob palatasining 2008-yil 30-iyundagi 511/S shartnomasi asosida Davriy nashrlarning Xalqaro standartlar (ISSN) – 2010-5320 raqami taqdim etilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya Komissiyasi rayosatining 2013-yil 30-dekabr-dagi 201/3-sonli qarori bilan ro'yxatga olingan.

PEDAGOGIKA

SCIENTIFIC-THEORETICAL AND
METHODICAL JOURNAL

1/2026

CHIEF EDITOR

Raxmonov Zafar

Maxmudov Abduxalim Xamidovich
(deputy editor-in-chief)

EDITORIAL BOARD:

Djurayev Risbay
Ibraimov Xolboy
Abdullayeva Barno
Abdullayeva Shaxzoda
Abdug'aniyev Ozod
Aliyev Ceyxun
Djurayev Dusmurod
Ibragimova Gulnora
Kamilova Nodira
Kadirova Fotima
Karimova Nozima
Madjidova Dildora
Medetova Raushan
Muslimov Narzulla
Musurmanova Aynisa
Safarova Roxat
Tojiboyeva Xilolaxon
Xakimova Muxabbat
Xodjayev Begzod

The founder: National Pedagogical University of Uzbekistan named after Nizami.

The journal publishes scientific theoretical and methodological articles in Uzbek and Russian languages in the fields of pedagogics, psychology, teaching methods and technologies. The journal has been certified under № 02-004 on the state registration of the mass media from the Tashkent Press and Information Administration as of May 26, 2014 and was awarded the international standard number (ISSN) - 2010-5320 of periodical journals on the basis of the 511/S contract from the National Book Chamber of the Republic of Uzbekistan. The journal has been registered by the Presidium of the Higher Attestation Commission of the Republic of Uzbekistan under № 201/3 as of December 30, 2013.

KOLLABORATIV YONDASHUV ASOSIDA O'SMIR YOSHLARDA HUQUQBUZARLIK PROFILAKTIKASINI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI

Isaqulov To'liqin Mahmudovich, Oriental Universiteti Uzluksiz ta'lim pedagogikasi kafedrasini mudiri, PhD, dotsent

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'smir yoshlarda huquqbuzarliklarning oldini olishda kollaborativ yondashuvning nazariy va amaliy imkoniyatlari, o'smir shaxsida huquqiy ong, ijtimoiy mas'uliyat va ijobiy xulq-atvorni shakllantirishda subyektlararo hamkorlikka tayangan profilaktik mexanizmlar yoritilgan. Shuningdek, kollaborativ yondashuv asosida tashkil etilgan profilaktik strategiyalar o'smirlarning huquqbuzarlikka moyilligini kamaytirish, ularning ijtimoiy moslashuvi va tarbiyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishi ilmiy dalillar asosida ko'rsatib beriladi.

Tayanch so'zlar: *kollaborativ yondashuv, huquqbuzarliklar profilaktikasi, o'smir yoshlar, ijtimoiy sheriklik, huquqiy ong, ijtimoiy moslashuv, tarbiyaviy hamkorlik.*

СПОСОБЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОФИЛАКТИКИ ПРЕДНАМЕРЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ НА ОСНОВЕ КОЛЛАБОРАТИВНОГО ПОДХОДА

Исакулов Тулкин Махмудович, заведующий кафедрой Педагогика непрерывного образования Университета Ориентал, PhD, доцент

Аннотация. В данной статье рассмотрены теоретические и практические возможности подхода, основанного на коллаборации, в профилактике правонарушений среди подростков, профилактические механизмы, основанные на межсубъективном взаимодействии в формировании правового сознания, социальной ответственности и позитивного поведения у подростков. Кроме того, на основе научных данных показано, что профилактические стратегии, основанные на подходе, основанном на сотрудничестве, способствуют снижению склонности подростков к правонарушениям, обеспечивают их социальную адаптацию и стабильность в образовании.

Ключевые слова: *коллаборативный подход, профилактика преступности, подростки, социальное партнерство, правовая осведомленность, социальная адаптация, образовательное сотрудничество.*

WAYS TO IMPLEMENT JUVENILE DELIBERATION PREVENTION BASED ON A COLLABORATIVE APPROACH

Isaqulov Tolkin Mahmudovich, head of the department of Continuing education pedagogy of Oriental University, PhD, associate professor

Abstract. This article discusses the theoretical and practical possibilities of a collaborative approach in preventing delinquency among adolescents, preventive mechanisms based on inter-subjective cooperation in the formation of legal awareness, social responsibility and positive behavior in adolescents. It is also shown, based on scientific evidence, that preventive strategies based on a collaborative approach serve to reduce the tendency of adolescents to delinquency, ensure their social adaptation and educational stability.

Key words: *collaborative approach, crime prevention, adolescents, social partnership, legal awareness, social adaptation, educational cooperation.*

Kirish. Kollaborativ yondashuv zamonaviy pedagogika va ijtimoiy pedagogikada murakkab tarbiyaviy muammolarni hal etishning muhim metodologik yo'nalishidir. Uning mohiyati shundaki, tarbiya va profilaktika jarayoni «bitta subyektning ta'siri» sifatida emas, balki ta'lim muassasasi, oila, mahalla, psixologik xizmat va huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi vakolatli organlarning o'zaro kelishilgan, maqsadga

yo'naltirilgan hamkorligi orqali tashkil etiladi. Ayniqsa, o'smir yosh davrida xulq-atvor beqarorligi, tengdoshlar bosimi, nazoratning susayishi va ijtimoiy risk omillari kuchayishi fonida profilaktikaning natijadorligi ko'p jihatdan aynan mana shu «hamkorlik infratuzilmasi»ning qay darajada ishlashiga bog'liq bo'ladi.

Asosiy qism. Kollaborativ yondashuvning nazariy asoslarini tushuntirishda, birinchi navbatda, L.S.Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish g'oyasi tayanch bo'ladi: shaxsning rivojlanishi va xulqiy me'yorlarni o'zlashtirishi, avvalo, muloqot va ijtimoiy tajriba almashinuvi orqali, ya'ni «boshqalar bilan birgalikdagi faoliyat»da shakllanadi [1]. Shu jihatdan kollaboratsiya o'smirni passiv «nazorat obyekti» emas, balki muammosini anglaydigan va yechimga sherik bo'ladigan subyekt sifatida ko'radi. Bu yondashuvda tarbiyaviy ta'sirning markazida buyruqbozlik yoki jazolash emas, balki hamkorlikdagi kelishuv, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va konstruktiv muloqot turadi. Ikkinchi muhim nazariy yo'nalish A.Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi bilan bog'liq: o'smirlar xulqi ko'pincha bevosita ko'rsatma orqali emas, balki kuzatish, taqlid qilish va ijtimoiy mustahkamlash (rag'bat/jazo) mexanizmlari orqali shakllanadi [2]. Shuning uchun kollaborativ profilaktika «o'smir nima uchun shunday qildi?» degan savoldan tashqari «u kimlardan qanday namunani ko'rmoqda va bu muhitni qanday sog'lomlashtiramiz?» degan savolga ham javob izlaydi. Demak, hamkorlik faqat maktab ichida emas, o'smirning real ijtimoiy maydoni oila, mahalla, tengdoshlar guruhlarini, bo'sh vaqt infratuzilmasi bilan ishlashni ham qamrab olishi kerak. Uchinchi yo'nalish kooperativ/kollaborativ ta'lim nazariyalarida ishlab chiqilgan «ijtimoiy interdependensiya» g'oyasidir. D.W.Johnson va R.T.Johnson kooperativ o'qitishning nazariy asoslarida ijobiy o'zaro bog'liqlik, individual javobgarlik, yuzma-yuz konstruktiv o'zaro ta'sir, ijtimoiy ko'nikmalar va guruhviy refleksiya kabi komponentlarni ajratadi; bu komponentlar faqat dars samaradorligi uchun emas, balki ijtimoiy xulqni tartibga solish va konfliktlarni ijtimoiy maqbul yo'l bilan hal etish ko'nikmalarini shakllantirish uchun ham bevosita ahamiyatli. Ya'ni kollaborativ yondashuvning tarbiyaviy qiymati shundaki, o'smirlar «qoidani yodlaydi» emas, balki guruhda yashash, kelishish, mas'uliyat bo'lishish, o'zini boshqarish kabi ijtimoiy kompetensiyalarni amaliy faoliyatda o'zlashtiradi. To'rtinchi yirik konseptual yo'nalish J.Lave va E.Wengerning «amaliyot hamjamiyatlari» (communities of practice) konsepsiyasidir. Bu konsepsiyaga ko'ra, bilim va ijtimoiy tajriba formal ko'rsatma orqali emas, balki hamjamiyatdagi ishtirok, «legitim periferik qatnashuv» va kundalik amaliyotda ijtimoiy rollarni o'zlashtirish orqali shakllanadi. Huquqbuzarlik profilaktikasi nuqtayi nazaridan bu shuni anglatadiki, o'smirni ijobiy rol va ijobiy guruhga kiritish (sport to'garaklari, volontyorlik, loyiha ishlari, mahalla tadbirlari) «quruq nazorat»dan ko'ra kuchliroq profilaktik omil bo'lishi mumkin. Chunki, o'smirning identiteti ko'pincha «qaysi guruhga mansubman?» degan savol atrofida quriladi. Beshinchi yo'nalish - ijtimoiy sheriklik va multi-agent (ko'p subyektlil) hamkorlikka oid amaliy-tadqiqiy yondashuvlardir. Xalqaro amaliyotda yoshlar bilan ishlashda turli tashkilotlar (maktab, ijtimoiy xizmat, huquq-tartibot, sog'liqni saqlash, NNT) o'rtasida hamkorlik mexanizmlari yo'lga qo'yilishi profilaktikaning muhim sharti sifatida qaraladi. Masalan, yoshlar jinoyatchiligi va guruhlar (youth gangs) bilan ishlashga oid multi-agent hamkorlik yondashuvlari muvofiqlashtirish, ma'lumot almashinuvi, umumiy reja va aniq rol-taqsimot bo'lmasa, natija zaiflashishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, voyaga yetmaganlar bilan ishlashda «bir-birini takrorlaydigan» emas, «bir-birini to'ldiradigan» funksiyalar muhim: maktab tarbiyaviy muhitni boshqaradi, oila kundalik nazorat va emotsional tayanchni beradi, mahalla ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ijobiy bandlikni ta'minlaydi, vakolatli organlar esa, rasmiy profilaktika choralarini qonuniy asosda yuritadi. Endi mazkur yondashuvning metodologik (tadqiqot va amaliyotni qurish) asoslariga o'tsak, kollaborativ yondashuv odatda bir necha «tayanch» metodologik prinsiplar orqali izohlanadi. Birinchisi tizimlilik: huquqbuzarlik profilaktikasi alohida tadbirlar yig'indisi emas, balki maqsad, vazifa, subyekt,

mexanizm, monitoring va natija zanjiriga ega tizimdir. Ikkinchisi subyekt-subyekt munosabati: o'smir bilan «faqat taqiqlash» orqali emas, balki «kelishuv va mas'ul hamkorlik» asosida ishlash. Uchinchisi integrativlik: pedagogik, psixologik va huquqiy choralarni bir-biridan uzmay, kompleks qo'llash. To'rtinchisi profilaktik yo'naltirilganlik: muammo sodir bo'lgandan keyin reaksiya berishdan ko'ra, risk omillarini erta aniqlash va ijobiy muhitni mustahkamlashga urg'u berish.

O'zbekistonning normativ-huquqiy maydonida ham bu masalaning «hamkorlik» logikasi bevosita ko'rinadi. Xususan, «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida»gi Qonun profilaktika sohasidagi umumiy huquqiy asoslarni belgilaydi. Voyaga yetmaganlar kesimida esa, «Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risida»gi Qonun [3] aynan shu yo'nalishdagi munosabatlarni tartibga solishini ko'rsatadi. Bundan tashqari, 2025-yil 6-fevraldagi O'RQ-1024-son hujjatda voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini takomillashtirish doirasida institutsional mexanizmlar (jumladan, bolalar bilan ishlash bo'linmalari, inspektor-psixologlar institutiga oid ma'lumotlar) qayd etilgan. Bu hujjatlar kollaborativ yondashuvning «nazariy g'oya» emas, amaliy boshqaruv va institutlararo hamkorlik orqali bajariladigan davlat ahamiyatidagi vazifa ekanini ham anglatadi. Amaliy jihatdan buni oddiy misol bilan tushuntirish mumkin: maktabda o'smirning davomatida muammo ko'paydi, agressiv xulq belgilari kuchaydi va tengdoshlar bilan ziddiyatlar tezlashdi. Kollaborativ yondashuvda yechim «faqat intizomiy chora» bilan tugamaydi: sinf rahbari va fan o'qituvchilari kuzatuvini psixolog diagnostikasi bilan bog'laydi, ota-ona bilan individual suhbat va uy sharoitini tahlil qiladi, ijtimoiy pedagog o'smirning bo'sh vaqt bandligini rejalashtiradi (to'garak, sport, loyiha), zarurat bo'lsa, mahalla va profilaktika subyektlari bilan hamkorlikda aniq reja tuzadi. Bu yerda muhim nuqta shuki, har bir subyekt bir-birining ishini «takrorlamaydi», balki bitta maqsadga xizmat qiladigan turli funksiyalarni bajaradi; natijada o'smir uchun nazorat ham, qo'llab-quvvatlash ham, ijobiy ijtimoiy muhit ham parallel ishlaydi. Siz amaliyotga yaqinlashtirmoqchi bo'lsangiz, kollaborativ yondashuvning ilmiy-metodologik negizini mustahkamlovchi uchta amaliy tavsiyani ajratib olish mumkin. Birinchisi, hamkorlikni «tadbir» darajasida emas, «mexanizm» darajasida qurish: rollar, mas'uliyat, axborot almashinuvi, uchrashuvlar chastotasi, monitoring indikatorlari oldindan belgilanishi kerak. Ikkinchisi, o'smirning o'zini ham hamkorlik subyekti qilish: reja tuzishda uning fikrini olish, qisqa muddatli maqsadlarni birga belgilash va natijani birga muhokama qilish. Uchinchisi, ijobiy ijtimoiy tajriba maydonini kengaytirish: «taqiqlash» profilaktikasi doimiy natija bermaydi; o'smiringa «qaysi ijobiy guruhda o'zini ko'rman?» degan savolga real javob beradigan ijtimoiy imkoniyatlar zarur (sport, ijod, volontyorlik, loyiha faoliyati, mentorlik).

Kollaborativ yondashuv asosida huquqbuzarliklar profilaktikasini tashkil etish mexanizmlari, avvalo, profilaktika jarayonini alohida-alohida subyektlar faoliyati emas, balki o'zaro muvofiqlashtirilgan va bir-birini to'ldiruvchi tizimli hamkorlik sifatida qurishni nazarda tutadi. Kollaborativ yondashuv asosida huquqbuzarliklar profilaktikasini tashkil etish mexanizmlari quyidagilardan iborat: subyektlararo hamkorlikni institutsional tashkil etish; profilaktik diagnostika va erta aniqlash mexanizmi; individual profilaktik yo'nalish (individual ish dasturi); ijtimoiy foydali faoliyat va ijobiy bandlikni tashkil etish; pedagogik muloqot va ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash; monitoring va baholash mexanizmi. Subyektlararo hamkorlikni institutsional tashkil etish mexanizmida ta'lim muassasasi, oila, mahalla, psixologik xizmat va huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan shug'ullanuvchi vakolatli organlar o'rtasida aniq rol va mas'uliyat taqsimotini belgilashga asoslanadi. Bunda maktab pedagogik muhitni boshqaruvchi asosiy subyekt sifatida maydonga chiqadi, oila o'smirning kundalik xulq-atvori va emotsional holatini nazorat qiladi, mahalla ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ijobiy bandlik imkoniyatlarini yaratadi, mutaxassislar (psixolog, ijtimoiy pedagog) esa, individual va guruhviy korreksion-profilaktik ishlarni olib

---

boradi. Muhimi, bu subyektlar o'rtasidagi hamkorlik tasodifiy emas, balki muntazam yig'ilishlar, kelishilgan reja va o'zaro axborot almashinuvi orqali amalga oshiriladi. Profilaktik diagnostika va erta aniqlash mexanizmidagi esa, huquqbuzarlik sodir etilganidan keyin choralar ko'rishdan ko'ra, risk guruhidagi o'smirlarni erta aniqlash ustuvor ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda pedagogik kuzatuv, psixologik diagnostika, davomat va o'quv motivatsiyasi tahlili, oila bilan suhbatlar bir-biri bilan bog'langan holda olib boriladi. Har bir subyekt o'z kuzatuv natijalarini umumiy tahlilga taqdim etadi va shu asosda individual yoki guruhii profilaktik reja ishlab chiqiladi. Natijada, muammo kechikmasdan, tizimli tarzda hal etila boshlaydi. Individual profilaktik yo'nalish (individual ish dasturi) mexanizmidagi kollaborativ yondashuv o'smirlarni «umumiy qoidalar» asosida emas, balki uning shaxsiy ehtiyojlari, ijtimoiy tajribasi va muammolari nuqtayi nazaridan ko'rib chiqishni talab qiladi. Shu bois har bir xavf guruhidagi o'quvchi uchun pedagog, psixolog va ota-ona hamkorligida individual profilaktik yo'l xaritasi ishlab chiqiladi. Ushbu xaritada maqsadlar, kutilayotgan natijalar, mas'ul shaxslar va amalga oshirish muddati aniq belgilanadi. Bu mexanizm o'smirlarning o'zini ham jarayon ishtirokchisiga aylantirib, mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Ijtimoiy foydali faoliyat va ijobiy bandlikni tashkil etish mexanizmi. Bunda o'smirlar huquqbuzarligining muhim omillaridan biri bo'sh vaqtning nazoratsizligi hisoblanadi. Kollaborativ yondashuvda bu muammo sport, ijodiy to'garaklar, loyihaviy faoliyat, volontyorlik va jamoaviy tashabbuslar orqali bartaraf etiladi. Bu jarayonda maktab tashabbus ko'rsatadi, mahalla va jamoat tashkilotlari infratuzilma yaratadi, ota-onalar esa, farzandning ishtirokini qo'llab-quvvatlaydi. Natijada, o'smir o'zini ijtimoiy ahamiyatli faoliyat subyektii sifatida his eta boshlaydi. Pedagogik muloqot va ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmi. Ushbu mexanizm o'smirlarning agressivligi va qarshilik xatti-harakatlarini kamaytirib, konstruktiv xulqni shakllantirishga xizmat qiladi. Kollaborativ yondashuvda jazolovchi va buyruqbozlikka asoslangan kommunikatsiya o'rni ishonchga asoslangan muloqot egallaydi. O'qituvchi, psixolog va ota-ona o'smir bilan muntazam suhbatlar olib borib, uning ichki kechinmalari, muammolari va ehtiyojlarini tushunishga intiladi. Monitoring va baholash mexanizmidagi esa, profilaktika jarayonining samaradorligi doimiy monitoring orqali baholanadi. Bu jarayonda xulq-atvordagi o'zgarishlar, davomat, o'quv motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuv darajasi kabi ko'rsatkichlar tahlil qilinadi. Monitoring natijalari asosida profilaktik chora-tadbirlar qayta ko'rib chiqiladi, zarurat tug'ilganda yangi mexanizmlar joriy etiladi. Shu tariqa profilaktika jarayoni statik emas, balki moslashuvchan tizim sifatida faoliyat yuritadi. Kollaborativ yondashuv asosida huquqbuzarliklar profilaktikasi strategiyalarining samaradorligi zamonaviy pedagogika va ijtimoiy profilaktika nazariyasida muhim ilmiy-amaliy masala sifatida qaraladi. Ushbu yondashuvda samaradorlik faqat huquqbuzarliklar sonining kamayishi bilan emas, balki o'smir yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi, huquqiy ongi, xulq-atvor barqarorligi va ijobiy hayotiy pozitsiyasining shakllanishi bilan baholanadi. Ya'ni, kollaborativ profilaktika natijasi ko'p qirrali bo'lib, qisqa muddatli statistik ko'rsatkichlar bilan cheklanib qolmaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, huquqbuzarliklar ko'pincha bitta sabab natijasi emas, balki shaxsiy, oilaviy, maktab va ijtimoiy muhit omillarining o'zaro ta'siri mahsulidir. Shu sababli profilaktika strategiyalari ham kompleks va integrativ bo'lishi zarur. Kollaborativ yondashuv aynan mana shu ehtiyojdan kelib chiqib, o'smir shaxsiga ta'sir etuvchi barcha asosiy ijtimoiy institutlarni yagona maqsad sari yo'naltiradi. Natijada, profilaktik ta'sir bir yoqlama emas, balki tizimli va barqaror tus oladi.

Kollaborativ strategiyalarning samaradorligi, avvalo, o'smir shaxsining ichki resurslarini faollashtirish orqali namoyon bo'ladi. Bunday yondashuvda o'smir nazorat qilinadigan obyekt emas, balki ijtimoiy mas'uliyatni anglaydigan va o'z xulq-atvorini boshqarishga qodir subyekt sifatida shakllanadi. Pedagog, psixolog va ota-ona bilan hamkorlikdagi muloqot o'smirda ishonch muhitini vujudga keltirib, agressiv yoki qarshilikka

---

asoslangan xatti-harakatlarning kamayishiga olib keladi. Bu holat ijtimoiy-psixologik tadqiqotlarda himoya omili sifatida e'tirof etiladi. Samaradorlikning muhim ko'rsatkichlaridan biri o'smirlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatining oshishidir. Kollaborativ profilaktika strategiyalarida huquqiy tarbiya faqat ma'ruza yoki ogohlantirishlar orqali emas, balki real hayotiy vaziyatlar, jamoaviy muhokamalar va ijtimoiy loyihalar orqali amalga oshiriladi. Bu esa, huquqiy bilimlarning shaxsiy tajriba bilan uyg'unlashuviga, natijada xulq-atvorning ichki regulyatsiyasiga olib keladi. Ilmiy adabiyotlarda aynan ichki motivatsiyaga tayangan xulq-atvor modeli eng barqaror natija berishi ta'kidlanadi.

Kollaborativ yondashuv asosidagi strategiyalarning yana bir samarali jihati – maktab muhitining sog'lomlashuvidir. Hamkorlikka asoslangan profilaktika sharoitida pedagogik jamoa intizomiy choralarni jazolash vositasi sifatida emas, balki tarbiyaviy va tiklovchi mexanizm sifatida qo'llaydi. Bu holat sinf jamoasida adolat va o'zaro hurmat muhitini kuchaytirib, konfliktlar va deviant xatti-harakatlar sonining kamayishiga olib keladi. Shu bilan birga, maktab va oila o'rtasidagi muntazam hamkorlik o'quvchining xulq-atvoriga qo'yiladigan talablarning bir xillashuvini ta'minlaydi, bu esa, tarbiyaviy ta'sirning uzviyligini oshiradi. Ilmiy tadqiqotlarda kollaborativ profilaktika strategiyalarining samaradorligi o'smirlarning ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarining rivojlanishi orqali ham izohlanadi. O'zini boshqarish, impulslarni nazorat qilish, konfliktlarni tinch yo'l bilan hal etish, mas'uliyatli qaror qabul qilish kabi ko'nikmalar jamoaviy faoliyat va ijtimoiy muloqot jarayonida shakllanadi. Ushbu ko'nikmalar esa, huquqbuzarlik xavfini sezilarli darajada kamaytiruvchi asosiy psixologik omillar sirasiga kiradi.

Xulosa. Kollaborativ strategiyalarning samaradorligi, shuningdek, o'smirlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish bilan ham chambarchas bog'liq. Sport, ijodiy faoliyat, volontyorlik va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish o'smirlarni ijobiy ijtimoiy guruhlariga jalb etadi. Natijada, u o'zini jamiyat uchun foydali shaxs sifatida anglay boshlaydi, bu esa, huquqbuzarlikka moyillikni kamaytiruvchi kuchli ijtimoiy-psixologik omil hisoblanadi. Tadqiqotlarda aynan ijobiy bandlik huquqbuzarliklar profilaktikasida eng samarali vositalardan biri sifatida qayd etiladi. Shuning bilan bir qatorda kollaborativ yondashuvning samaradorligi doimiy monitoring va baholash orqali mustahkamlanadi. Profilaktik strategiyalar jarayonida o'smirlarning xulq-atvori, davomat, o'quv motivatsiyasi va ijtimoiy moslashuvi muntazam tahlil qilinadi. Olingan natijalar asosida profilaktik choralar qayta ko'rib chiqilib, moslashtiriladi. Bu esa, profilaktika jarayonini moslashuvchan va dinamik tizimga aylantiradi.

Adabiyotlar:

1. Vygotsky L.S. Mind in society: the development of higher psychological processes. - Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
2. Bandura A. Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
3. Xasanov S.M. O'zbekiston Respublikasida huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati: Tadqiqotlar.uz. Vol. 37. No. 5. May 2024. - P. 141-146.

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA, PEDAGOGIK INNOVATIKA

Rajabov S.B.
Biznes-pedagogika – iqtisodiy rivojlanishning tarbiyaviy drayveri.....3

Rajarov V.T.
O'smir qizlarda ma'viy dunyoqarashni shakllantirish bo'yicha sinf rahbarining ish shakllari va usullari.....6

Abdualitov E.B.
Современное положение обучения литературе родственных (братских) народов в общих средних школах.....15

Djurayev D.U.
Turkiston o'lkasida kasbiy ta'limning tashkil etishi va boshqarilishi (XIX asr oxiri – XX asr boshlari).....19

Джамилова Н.Н., Мухаммадиева Ф.
Научные основы формирования навыков сотрудничества у детей дошкольного возраста посредством квест-игр.....23

Tursunova D.Z.
Uzoq muqqtat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni.....28

Xaydarov K.A.
Aksiologik yondashuv asosida kursantlarda fuqorolik kompetensiyasini takomillashtirish.....32

Baykunusova G.Yu.
Shaxsning hasad obyektiga nisbatan ijtimoiy-psixologik bahosi.....36

Karimova G.Q.
Badiiy asarlar vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning pedagogik vositasi sifatida.....40

Aminov I.B., Do'smatova M.A.
Talabalarni mustaqil ishlash kasbiy komponentligini shakllantirish samaradorligini oshirishda zamonaviy ta'lim vositalaridan foydalanish.....47

Кадырова Р.У., Бичурина С.У.
Нравственное воспитание детей в семье на основе национальных традиций.....53

Клычева З.П.
Роль психологического тренинга в формировании личности учащихся.....58

Abdullayeva U.I.
Jadidlar merosi – milliy ta'lim-tarbiya asosida (Hoji Muin misolida).....63

Isaqulov T.M.
Kollaborativ yondashuv asosida o'smir yoshlarda huquqbuzarlik profilaktikasini amalga oshirish yo'llari.....68

Nsrullayeva F.A.
Texnologiya darslarda o'quvchilarning tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish.....73

Lumanazarov S.S.
«Tarbiya; fani o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda muammoli ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....77

Shomurodov J.O.
Oliy ta'lim muassasalarida kreativ texnologiyalarni qo'llashning pedagogik imkoniyatlari.....79

Djabbarov Sh.X.
Bo'lajak aviatsiya mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish – zamonaviy ta'limda pedagogik muammo sifatida.....83

Uralov M.D.
Gospital maktab o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini takomillashtirishda tibbiyot va ta'lim integratsiyasi.....86

Кучкарова Н.Ш.
Развитие социальных эмоциональных навыков (SEL) в Узбекистане: путь к целостному образованию.....90

Камалова М.Н.
Совершенствование социокультурной компетенции студентов в процессе обучения не родному языку.....95

Mirzaxmedov Sh.M.
Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish asosida talaba-yoshlarning vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish.....99

Qo'ziboyev V.A.
Pedagogik imkoniyatlar va musiqiy ta'limning asosiy jarayonlari.....104

Saidova B.N.
Oilaviy va axloqiy qadriyatlarni tarbiyalashda ola va maktab hamkorligi – pedagogik muammo.....109

Ибрагимова Л.А.
Развитие творческих способностей у детей дошкольного возраста через театрализованную деятельность.....114

To'xtayeva Sh.G'.
Kredit-modul tizimida bo'lajak mutaxassislarining tashkiliy-boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish...119

Nasriddinov X.B.
Ochiq turdagi masalalar izimi asosida o'quvchilar kreativligini rivojlantirish.....124

Tashmetova Sh.X.
Роль контекстного обучени в подготовке 3 будущих учителей.....127

Abdullayeva U.I.
Pedagogika tarixida jadid ma'rifatparvarlarining tutgan o'rni (Hoji Muin misolida).....130

Norbutayeva D.A.
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining dazaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirishning dadaktik imkoniyatlari.....134

Abdullayeva S.N.
Alaliyali maktabgacha yoshdagi bolalarda mo'ljal olish munosabatlarni idroq etish.....134

Сапарова Л.К., Курбаниязов М.Д.
Социально-психологические основы формирования личности подростков.....138

Turebekova G.A.
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida hozirjavoblik ko'nikmalarini shakllantirish jarayoniga tabaqalashtirilgan yondashuvni tatbiq etishning pedagogik imkoniyatlari.....143

Xuramov A.V.
Maktabda rahbar va pedagog xodimlarini kasbiy mas'uliyatini oshirishda metodbirlashmalarning ahamiyati.....147

Абдуллаева К.А.
Планирование занятий английского языка средствами цифровых технологий.....152

Ubaydullayev M.B.
Professional ta'lim o'quvchilarining o'quv-bilish kompetentligini kredit-modul ta'limi asosida shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....158

Namozova M.T.
Pedagogning kasbiy mahorati va uning talabalar marginal madaniyatga qarash immunitetni shakllantrisdai ahamiyati.....163

Uralov X.B.
Harbiy ta'limda pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish.....166

Aliyeva O.D.
Neyropedagogik yobdashuvlar asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kognitiv rivojlantirishning mohiyati.....169

Ravshanov S.B.
O'quvchilarda korrupsiyaga qarshi kurashchanlik immunitetini tarbiyalash mexanizmlarining xorij tajribasi va yachimi.....172

Bazarova G.Z.

MINISTRY OF PRESCHOOL AND SCHOOL
EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

TASHKENT STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER NIZAMI

PEDAGOGICA

(scientific-theoretical and methodical journal)

№ 1

МИНИСТЕРСТВО ДОШКОЛЬНОГО
И ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ им. НИЗАМИ

ПЕДАГОГИКА

(научно-теоретический и методический журнал)

№ 1

“Pedagogika” jurnali “Pedagogik ta’lim” jurnalining vorisidir.

Mas’ul kotib – R.M.Medetova

Muharrirlar – M.X.Azizova, X.M.Tojiboyeva

Sahifalovchi – S.Pirmatov

Nashr ko’rsatkichlari:

Yakka obunachilar uchun – 1076, Tashkilotlar uchun – 1077
Jurnal 2000-yildan boshlab chiqa boshlagan. Ikki oyda bir marotaba chop etiladi.

2025-yil 25-mart bosishga ruxsat etildi. 10-buyurtma.

Adadi – 100 nusxa. 29 bosma taboq. Ofset usulida bosildi.

Bichimi 70x100^{1/16} “Roboto” garniturasida.

Nizomiy nomidagi TDPU “Tahrir va nash” bo’limida bosildi.

100185, Toshkent shahri, Chilonzor tumani,

Bunyodkor ko’chasi, 27-uy.

